

Theory by S. Ting-Toomey (1985) and Anxiety Uncertainty Management Theory (AUM) by W. Gudykunst (2005).

The basic principles of Face Negotiation Theory are revealed according to which in the process of intercultural interaction and, especially in conflict situations, the image of the person faces the threat of «its destruction», and therefore the person is forced to save or restore it in order to preserve his \her emotional and psychological state. The basic principles of Anxiety Uncertainty Management Theory are revealed, based on the assumption that in the context of intercultural interaction and intercultural communication, when a person encounters the unknown, their own management of anxiety and uncertainty is a key factor in achieving successful intercultural interaction and intercultural competence.

Although the main points of the theories are based on the analysis of styles of intercultural conflict and aimed at explaining the behavior of individuals in the process of intercultural interaction, they have gained considerable recognition and dissemination among researchers of intercultural competence. It is proven that understanding and management of anxiety and uncertainty processes will enable future professionals to cope more successfully with their own anxiety and uncertainty in the process of intercultural interaction.

Key words: intercultural competence, intercultural interaction, intercultural communication, theory of intercultural communicative competence, Theories of dialogue of cultures, Face Negotiation Theory, Anxiety Uncertainty Management Theory.

Дата надходження статті: «20» квітня 2019 р.

УДК 811.111'276.6:614.233.4

Русалкіна Л. Г.*

ІНТЕГРАЦІЯ ФАХОВИХ І ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ЯКІСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Необхідність розширення й вдосконалення підготовки в системі вищої медичної освіти диктувалася переходом вищої школи до нової освітньої парадигми, що спрямована на досягнення певного рівня навченості окремої особистості майбутнього лікаря й суспільства в цілому. З іншого боку, загальний сучасний стан медичних наук потребує застосування інтеграційного підходу до вивчення складних біологічних процесів, що відбуваються в організмі людини, засвоєння принципово нових підходів до діагностики, профілактики, лікування, до розуміння природи людини в загальному, для цього конче необхідною є англомовна професійна підготовленість студентів медичних вишів.

У статті позиційовано концепт «інтеграція фахових і лінгвістичних дисциплін» як одну з педагогічних умов англомовної професійної підготовленості майбутніх лікарів. Педагогічну інтеграцію в медичному ЗВО розглядаємо як єдність цілей, принципів, змісту і форм організації процесу навчання і виховання, спрямовану на формування системності й узагальненості знань майбутніх лікарів.

Розкрито поняття «міждисциплінарні зв'язки». Установлено, що використання знань суміжних дисциплін на заняттях англійської мови в медичному ЗВО й у самостійній роботі студентів-майбутніх лікарів вимагає від викладача належного знання предмета, що допоможе сформуванню навички вільної й кваліфікованої роботи з освітньою, науковою й спеціальною медичною літературою. Розглянуто технологію навчання, засновану на міждисциплінарному підході. Доведено, що за умов належних педагогічних дій міжпредметні зв'язки не лише сприяють систематизації освітнього процесу й підвищенню міцності засвоєння знань студентами, але й стимулюють пізнавальний інтерес студентів до навчання. У результаті

*© Русалкіна Л. Г.

отримані знання стають не лише конкретними, а й узагальненими, що дає можливість майбутнім лікарям переносити їх у нові ситуації й застосовувати на практиці.

Ключові слова: інтеграція, міжпредметні зв'язки, англomовна професійна підготовка, майбутні лікарі, медичні ВНЗ.

Входження України в єдиний європейський освітній простір сприяло позитивним змінам у концепції розвитку національної освітньої системи. Перед вищими навчальними закладами постає проблема не тільки якісного передавання теоретичних знань з навчальних дисциплін, а й формування в студентів умінь використовувати їх для розв'язання професійних проблем. Зазначена проблема стосується, насамперед, вищих медичних навчальних закладів, які здійснюють англomовну професійну підготовку майбутніх лікарів.

Мета статті – розкрити концепт «інтеграція фахових і лінгвістичних дисциплін» як одну з педагогічних умов англomовної професійної підготовленості майбутніх лікарів.

Спочатку розглянемо поняття «інтеграція» за термінологічними джерелами. У словниково-енциклопедичних виданнях його розглядають у мовному, філософському, логічному та інших аспектах як об'єднання в єдине ціле будь-яких частин або елементів, як процес або дія цього об'єднання. Поняття «інтеграція» вказує на об'єднання в ціле диференціальних частин, взаємозв'язок, сполучення окремих елементів. Інтеграційне об'єднання диференціальних частин визначається станом їхньої сполученості. При цьому, якщо інтеграційні процеси відбуваються в межах наявної системи, це призводить до підвищення рівня її цілісності та організованості. Словникове тлумачення поняття «інтеграція» визначається, як «об'єднання чого-небудь в єдине ціле» [9, с. 71]; інтеграція – це об'єднання в ціле будь-яких окремих частин; об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи; процес упорядкування, узгодження та об'єднання структур і функцій у цілому організмі; це бік процесу розвитку, що пов'язаний з об'єднанням у ціле раніше різнорідних частин та елементів, а під час процесів інтеграції в уже сформованій системі, або в новій системі, яка виникла з раніше непов'язаних елементів, збільшується обсяг та інтенсивність взаємозв'язків і взаємодій між елементами, зокрема надбудовуються нові рівні управління [10, с. 89]; «відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів» [11, с. 114].

Виокремлюють різні види інтеграції: тематична інтеграція – здійснення відбору та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів з метою цілісного й усебічного вивчення важливих наскрізних тем; повна інтеграція – створення інтегрованих курсів на основі об'єднання в єдине ціле знань з різних предметів [1]. Таким чином, термін «інтеграція» визначають, як об'єднання частин. Учені (І. Зверев, Г. Батуріна) тлумачать інтеграцію, як цілісність системи навчання. На думку І. Яковлева, інтеграція – це процес розвитку системи, у результаті якого виникає вища, головна інтегральна якість – цілісність або органічна цілісність. Тобто інтеграція виражає динаміку системи, а цілісність – результат руху [6, с. 16-19]. За Н. Поповою, інтеграція – таке взаємопроникнення елементів одного об'єкта в структуру іншого, унаслідок якого виникає повністю новий об'єкт зі своїми властивостями. Предметом інтеграції, зазначає дослідниця, можуть бути й компоненти емпіричного рівня, і високі рівні систематизації знання [6]. Отже, інтеграцію будемо тлумачити, як процес об'єднання, взаємопроникнення або стан доповнення, відновлення в ціле раніше ізольованих частин.

Педагогічну інтеграцію в медичному ЗВО розглядаємо, як єдність цілей, принципів, змісту і форм організації процесу навчання і виховання, спрямовану на формування системності й узагальненості знань майбутніх лікарів. У межах іншомовної освіти слухним є визначення В. Сластьоніна: «Інтеграція – це не емпіричне об'єднання довільної безлічі елементів процесу навчання, пов'язаних лише ситуаційно, а перехід кількості в якість. Це внутрішня взаємозалежна й взаємозумовлена цілісність процесу навчання, що має властивості, які відсутні в її окремих компонентах (цілях, змісті,

методах, формах тощо)» [5, с. 237]. Учений підкреслює якісний підхід до процесу освітньої взаємодії на основі об'єднання цілей, методів, форм і змісту навчання, виховання і розвитку й виокремлює основні ознаки інтеграції: взаємозв'язок, взаємозумовленість і цілісність. Вищим рівнем інтеграції освіти називають рівень цілісності, що завершується створенням нової навчальної дисципліни, яка має інтегративний характер і власний предмет вивчення [5]. Рівень міжпредметних зв'язків розглядається, як нижчий рівень інтеграції, який характеризується «асиміляцією інструментарію, активизацією знань, їх узагальненням і систематизацією» [там само, с. 210].

Розглянемо поняття «міжпредметний зв'язок». У словниково-термінологічних джерелах «зв'язок» [9, с. 77] тлумачиться так: 1) співвідношення між різними чинниками, явищами, подіями тощо, засновані на взаємозалежності й узаємозумовленості; 2) послідовність, логічність (у мовленні, викладі думок тощо). Поняття міжпредметних зв'язків у педагогічній літературі розглядається з різних позицій, кожен автор намагається дати своє розуміння сутності терміна, загального визначення цього поняття доки не існує. Проблему міжпредметних і міждисциплінарних зв'язків в освітньому процесі досліджували такі вчені: П. Атутов, С. Батишев, І. Зверев, П. Кузьменко, П. Кулагін, В. Максимова, В. Сидоренко, В. Стешенко та ін. Зокрема, І. Зверев і В. Максимова зауважують, що сутність «міжпредметних зв'язків» не можна визначити однозначно. Дослідники приймають той або той погляд на визначення терміна «міжпредметні зв'язки» і почасти це поняття тлумачиться в кількох варіантах. Причину вбачаємо не в недбалості оперування терміном, а в об'єктивно існуючому багатофункціональному характері самих міжпредметних зв'язків. У науково-педагогічній літературі зустрічається безліч визначень цієї категорії, що призводить до різнобічного й не завжди коректного розуміння терміна, відповідно спотворює уявлення про види, форми, типи і функції міжпредметних зв'язків. Перше офіційне визначення означеного поняття з'явилося у 1961 р. у двотомному педагогічному словнику, де міжпредметні зв'язки тлумачаться, як «взаємна узгодженість освітніх програм, зумовлена системою наук і дидактичними цілями» [1].

Міжпредметні зв'язки є найбільш значущими у формуванні змісту освіти й структури навчального предмета в сучасних умовах. Учені (Н. Бурцева, Ш. Ганелін, М. Голобородько, В. Гуревич, А. Гур'єв, І. Зверев, В. Максимова та ін.) визначають міжпредметні зв'язки як дидактичну умову вдалого навчання, і в різних учених ця умова тлумачиться по-різному. Зокрема, за В. Максимовою, міжпредметні зв'язки є дидактичною умовою і засобом глибокого і всебічного засвоєння наук; вони виконують роль дидактичної умови підвищення ефективності освітнього процесу; є дидактичним засобом підвищення ефективності засвоєння знань, умінь, навичок [4, с. 61]. На думку Ю. Сокольникова, міжпредметні зв'язки є дидактичною умовою підвищення наукового рівня знань тих, хто навчається, ролі навчання й розвитку їхнього мислення, творчих здібностей, формування пізнавальних інтересів, а також умовою розвитку оптимізації процесу засвоєння знань, нарешті, умовою вдосконалення освітнього процесу в цілому. З позиції авторки, це те, що сприяє відображенню в освітньому процесі інтеграції наукових знань, їх систематизації, формуванню наукового світогляду, оптимізації освітнього процесу і, водночас, дозволяє кожному студенту розкрити й реалізувати свої потенційні можливості, спираючись на ціннісні орієнтації кожного студента [8].

На нашу думку, за умов належних дій міжпредметні зв'язки не лише сприяють систематизації освітнього процесу й підвищенню міцності засвоєння знань студентами, але й стимулюють пізнавальний інтерес студентів до навчання. У результаті отримані знання стають не лише конкретними, а й узагальненими, що дає можливість студентам переносити їх у нові ситуації і застосовувати на практиці. Аналізуючи дослідження межпредметних зв'язків як педагогічну категорію вченими (П. Кулагін, В. Максимова,

І. Василькова, Г. Федорець та ін.), робимо висновок, що відсутній єдиний погляд на цю проблему. Дослідники (Н. Бурцева, М. Левіна, Н. Черкес-Заде та ін.) розглядають міжпредметні зв'язки, як дидактичну умову, яка сприяє підвищенню доступності навчання, позитивно впливає на основні компоненти процесу навчання: зміст навчального матеріалу, методи викладання, які використовує викладач, і методи навчання, самостійно здійснювані студентами. Учені (П. Кулагін, Н. Лошкарева, В. Максимова, В. Федорова та ін.), визначаючи міжпредметні зв'язки як дидактичну умову, водночас характеризують її, як педагогічну категорію, що вимагає вивчення програмового матеріалу з урахуванням змісту суміжних навчальних дисциплін і завдяки цьому впливає на всі боки освітнього процесу. Н. Лошкарева вказує на необхідність виокремлення в змісті цього терміна двох значень, які умовно можна тлумачити, як теоретичне й конкретне. З теоретичного боку, міжпредметні зв'язки розуміють, як принцип дидактики або як один із проявів принципу системності й послідовності, або як дидактичну умову. У конкретному значенні міжпредметні зв'язки тлумачать як вираження фактичних зв'язків, що встановлюються в процесі навчання або у свідомості студента між різними навчальними дисциплінами» [5].

У дослідженні розглядаємо міжпредметні зв'язки як певний рівень інтеграційної взаємодії, який сприяє ефективній організації освітньої, виховної й науково-дослідної діяльності в процесі іншомовної освіти. Зауважимо, що принцип системності в навчанні не можна обмежувати межами одного предмета. Він припускає встановлення міжпредметних зв'язків, спадкоємність і перспективу розвитку знань, оскільки за їхньою допомогою відбувається живий зв'язок явищ у розумінні людини. На думку Г. Селевко, «міжпредметні зв'язки містять взаємозв'язки між уміннями, навичками, способами діяльності, які мусять бути сформовані в тих, хто навчається, між методами і прийомами викладання знань, між діями викладачів у ставленні до студентів» [16, с. 36]. Деякі дослідники (Ю. Кузь, М. Скаткін) розглядають міжпредметні зв'язки, як прояв дидактичних принципів системності й науковості. Варто підкреслити, що в самому визначенні міжпредметних зв'язків уже закладене поняття системності, оскільки його нормативні функції складають динамічну систему керування розвитком концептуального стилю мислення студентів, тобто цілісного бачення світу, через методично зумовлене інтеграційне використання навчальних і наукових дисциплін, що дозволяє охопити всі боки навчальної дисципліни, що вивчається, явища або процесу, його зв'язки і стосунки з явищами довколишнього світу.

Аналіз вищезазначеного дозволяє дійти висновків про те, що розвиток проблеми міжпредметних зв'язків пов'язаний із розвитком філософських і наукових поглядів учених; міжпредметні зв'язки повинні нерозривно реалізовуватись на основі педагогічних і дидактичних принципів і містити цілісність, науковість, системність і доступність.

Міжпредметні зв'язки в деяких наукових джерелах учені (О. Волобуєва, А. Лісневська, В. Третько) уважають синонімами поняття «міждисциплінарні зв'язки». Зупинимось докладніше на понятті «міждисциплінарні зв'язки».

Видатні педагоги минулого вивчали взаємозалежність предметів у процесі навчання. Зокрема, Я. Коменський писав у «Великій дидактиці», що все перебуває у взаємному зв'язку й повинне викладатися в такому самому зв'язку. К. Ушинський зауважував, що використання міждисциплінарних зв'язків полегшує процес навчання, формує цілісні й системні знання, викликає інтерес у тих, хто навчається. Психологічні засади міждисциплінарних зв'язків було закладено ще вченням І. Павлова, який уважав, що необхідність міждисциплінарних зв'язків присутня саме в природі мислення, диктується об'єктивними законами вищої нервової діяльності, законами психології і фізіології. Л. Виготський стверджував, що «кожний новий ступінь у розвитку узагальнення спирається на узагальнення попередніх сходинок. Новий ступінь узагальнення виникає не інакше, як на основі попереднього». Н. Попова, розглядаючи

міжсистемні й міждисциплінарні асоціації, приділяє увагу вирішенню проблеми взаємозв'язків у навчанні [5, с. 104]. На думку Г. Селевко, міждисциплінарні зв'язки – це взаємна узгодженість освітніх програм, зумовлена змістом наук і дидактичними цілями [7, с. 119]. Міждисциплінарні зв'язки мають особливе значення за комплексною системою навчання, за якою для утворення комплексних тем виокремлюють пов'язані з ними елементи (теми, розділи, факти, поняття, закони тощо) з різних галузей знання [там само, с. 120–126].

Результативність навчання за умов міждисциплінарних зв'язків виявляється на основі:

- умінь студентів здійснювати міждисциплінарне перенесення знань під час вирішення пізнавальних і професійних завдань, самостійно вирішувати великі міждисциплінарні проблеми (побачити проблему, скласти план її вирішення, відібрати потрібні знання з різних предметів, узагальнити їх, дійти висновків);
- мотивації освітньо-пізнавальної діяльності студентів на основі міждисциплінарних зв'язків;
- ступеня складності міждисциплінарних завдань для студентів різних курсів (І і II), які навчаються, і різної їхньої підготовки до встановлення зв'язків;
- ступеня усвідомленості міждисциплінарних зв'язків у вивченні різних предметів [5].

Міждисциплінарні зв'язки реалізуються в різних формах організації аудиторної й позааудиторної діяльності ЗВО: на узагальнювальних заняттях, комплексних семінарах, заняттях-лекціях, комплексних екскурсіях, у домашніх завданнях, на факультативах, конференціях тощо. За відсутності повністю скоординованих освітніх програм міждисциплінарні зв'язки реалізуються в практиці навчання по-різному: відповідно до вимог нових програм, на рівні використання взаємозв'язків навчальних дисциплін, у системі освітньо-виховного процесу, урахуваючи позааудиторну роботу, таким чином доповнюючи одне одного.

Реалізація ідеї виховного й розвивального навчання вимагає посилення міжциклових зв'язків, зближення предметів гуманітарного, природничого й спеціальних циклів, що ілюструє розробка навчання майбутніх лікарів на ґрунті підготовки з урахуванням міждисциплінарних зв'язків. Ця проблема вирішується завдяки єдності лінгвістичної, суспільної, медичної галузей науки, яка має філософське, соціальне й виховне значення.

Використання знань суміжних дисциплін на занятті з іноземної мови в медичному ЗВО і в самостійній роботі студентів-майбутніх лікарів вимагає від викладача належного знання предмета, що допоможе сформулювати навички вільної й кваліфікованої роботи з освітньою, науковою і спеціальною літературою.

Розглянемо технологію навчання, засновану на міждисциплінарному підході. Під час реалізації зазначеної методики, що ґрунтується на міждисциплінарній інтеграції, у результаті синтезу цілей окремих навчальних дисциплін та англійської мови формулюється єдина інтеграційна міждисциплінарна мета.

До основних вимог, які ставляться до міждисциплінарних цілей навчання і освітніх програм, можна віднести такі: 1) навчальні матеріали міждисциплінарних освітніх програм повинні однаково відповідати цілям оволодіння іноземною мовою і спеціальністю; 2) іноземна мова в міждисциплінарних освітніх програмах має виступати не метою навчання, а засобом організації навчання професійної діяльності і досягнення її результатів; 3) професійні знання, пов'язані з дисципліною, що вивчається, повинні структуруватися в логічну послідовність, яка дозволить студентам організувати продуктивну взаємодію в групі для вирішення поточних завдань у процесі навчання і забезпечить цю взаємодію засобами іноземної мови; 4) мовний матеріал має бути наданий на занятті у вигляді вправ, зорієнтованих на розвиток логічного і дидактичного мислення, що дозволить студентам аналізувати граматичну

структуру мови, а також моделювати аналогії лінгвістичних явищ, що вивчаються; 5) міждисциплінарні освітні програми мусять інформаційно доповнювати одне одного навчальним матеріалом, забезпечуючи взаємодію в ситуаціях професійного спілкування, а також забезпечувати тематичну організацію курсу навчання, що ґрунтується на аналізі потреб студентського академічного середовища й зумовлена обсягом знань медичної спеціалізації, що вивчається.

Отже, необхідність розширення й удосконалення підготовки в системі вищої медичної освіти диктувалася переходом вищої школи до нової освітньої парадигми, що спрямована на досягнення певного рівня навченості окремої особистості майбутнього лікаря й суспільства в цілому. З іншого боку, загальний сучасний стан медико-біологічних наук потребує застосування інтеграційного підходу до вивчення складних біологічних процесів, що відбуваються в організмі людини, засвоєння принципово нових підходів до діагностики, профілактики, лікування, до розуміння природи людини в загальному, для цього конче необхідно є англомова професійна підготовленість студентів медичних вишів.

Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо визначення обґрунтування інших педагогічних умов для покращення якості англомовної професійної підготовки майбутніх лікарів.

Література:

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / авт.-уклад. Н. П. Наволокова. Х.: Основа, 2009. 176 с. (Золота педагогічна скарбниця).
2. Євтушенко Н. І. Інтеграція іноземних мов за професійним спрямуванням із дисциплінами гуманітарного циклу. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2013. Вип. 38. С. 205-208.
3. Зырянова И. М. Актуализация межпредметных связей в профессиональном образовании студентов. *Актуальные проблемы обновления общего и профессионального образования: материалы IV регион. науч.-практ. конф. Ч. 3*. Челябинск: ЧГПУ, 2005. С. 24-26.
4. Максимова В. Н. Межпредметные связи в процессе обучения. М.: Просвещение, 1988. 192 с.
5. Педагогика: учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. М.: Школа-Пресс, 1997. 512 с.
6. Попова Н. В. Междисциплинарная парадигма как основа формирования интегративных компетенций студентов многопрофильного вуза (на примере дисциплины «Иностранный язык»): автореф. дисс. ... д-ра пед. наук. СПб., 2011. 50 с.
7. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. М.: Народное образование, 1998. 256 с.
8. Сокольников Ю. Л. Межпредметные связи как средство формирования готовности к профессиональному самосовершенствованию. *Педагогический вестник*. Ярославль, 2003. № 5. С. 120–126.
9. Соціолого-педагогічний словник / [укл. С. У. Гончаренко, В. В. Радуд, М. М. Дубінка та ін.; за ред. В. В. Радудла]. К.: «ЕксОб», 2004. 304 с.
10. Тлумачний словник української мови / [ред.: Т. В. Ковальова, Л. П. Коврига]. Харків: Синтекс, 2002. 672 с.
11. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. / Владимир Иванович Даль. М.: Рус. яз. Медиа, 2003. Т. 4. 2003. 688 с.

Rusalkina L. G.

INTEGRATION OF PROFESSIONAL AND LINGUISTIC DISCIPLINES AS A PEDAGOGICAL CONDITION OF QUALITATIVE ENGLISH-LANGUAGE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE DOCTORS

The necessity to develop and improve training in higher medical educational institutions was dictated by the transition of higher education to a new educational paradigm, aimed at achieving a certain educational level of a proper future doctor and the society as a whole. On the other hand, the general state of the art requires the use of an integrative approach to the study of complex biological processes occurring in the human body, the acquisition of fundamentally new approaches to diagnosis,

prevention, treatment, and understanding of the human nature in general, which requires English professional preparedness of medical students.

The concept of integration of professional and linguistic disciplines is positioned in the article as one of the pedagogical conditions of future English doctors' professional preparation. We consider pedagogical integration at the medical university as the unity of goals, principles, content and forms of organization of training process, aimed at forming systematic and generalized knowledge of future doctors.

The concept of «interdisciplinary communication» is revealed. It is established that the use of knowledge of related disciplines in the English language course at medical universities and during the independent work of medical students requires teacher's proper knowledge of the subject, which will help to develop the skills of free and qualified work with educational, scientific and special medical literature. The technology of teaching based on a multidisciplinary approach is considered. It is proved that, in the case of proper educational activity, cross-curricular connections not only help to systematize the educational process and increase students' confidence in their knowledge, but also stimulate students' cognitive interest. As a result, the acquired knowledge becomes both concrete and generalized, which enables medical students to transfer it to new situations and to put them into practice.

Key words: integration, inter-subject relations, English-language vocational training, future doctors, medical universities.

Дата надходження статті: «15» квітня 2019 р.

УДК 378.011.3-051:8]:140.8

Савенко Л. П.*

СУТНІСТЬ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

У статті обґрунтовується сутність етнокультурного світогляду майбутніх учителів української мови і літератури, а також визначаються шляхи його розвитку в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. Поняття світогляду людини є предметом дослідження різних галузей гуманітарних наук, зокрема філософії, психології, культурології, педагогіки, з позицій світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння.

У філософії під світоглядом розуміють систему компонентів свідомості людини духовно-практичного характеру, унікальність світогляду як форми суспільної самосвідомості людини полягає у виробленні позиції стосовно всіх життєво важливих для людини явищ, процесів, предметів.

Поняття світогляду в психології розуміють як сукупність поглядів людини, форма свідомості у вигляді системи її поглядів на світ, який її оточує, частиною якого вона є.

З позиції культурології світогляд розуміють, як досвід людини, що засвоюється в єдності з культурними надбаннями певного народу й інтегрується зі знаннями перлин національного мистецтва. Такий досвід допомагає глибше розуміти літературні, пісенні, музичні, танцювальні жанри світового й національного фольклору, у якому відображено культурно-історичний шлях народу; допомагає збагнути його менталітет, неповторність; пізнати закони розвитку природи й суспільства.

Формування світоглядних орієнтацій, цінностей, переконань, моральних принципів поведінки особистості має здійснюватися в процесі навчання. Філософська, мистецтвознавча, культурологічна та психолого-педагогічна підготовка майбутнього вчителя української мови і літератури полягає у створенні оптимальних педагогічних умов для синтезу та

*© Савенко Л. П.